

Wouter Wissink – Technologisch adviseur

Versie: 11/2025

Nieuwe normen voor noodverlichting

Wat installateurs écht moeten weten

Sinds eind 2024 gelden er nieuwe versies van de normen NBN EN 1838:2024 en NBN EN 50172:2024. Voor veel installateurs lijkt dat op het eerste zicht 'weer wat papierwerk', maar in de praktijk hebben deze wijzigingen directe gevolgen voor hoe je noodverlichting plaatst,

Specifieke zone verlichting” is een nieuwe toevoeging aan NBN EN 1838 sinds 2024. Dit is noodverlichting voor mensen die tijdens een spanningsonderbreking niet evacueren, maar in het pand blijven. In sommige gevallen is het onpraktisch en misschien zelfs gevaarlijk om te evacueren.

Een voorbeeld is een bejaardenhuis, waar men niet-bewoners voor een onbekende tijd naar buiten wil brengen. Een ander voorbeeld kan een winkel zijn, waar het personeel de klanten meteen zal evacueren, maar zelf aanwezig zal blijven na evacuatie, om te kunnen heropenen wanneer de spanning terugkeert.

De vereiste lichtniveaus moeten bepaald worden door een risicoanalyse, maar moeten op zijn minst dezelfde zijn als vluchtwegverlichting: 1 lux.

De minimum autonomie van de lokale verlichting mag niet minder zijn dan de autonomie van de bijhorende vluchtwegverlichting. In dit artikel bundelen we de belangrijkste praktische aandachtspunten – zodat u meteen weet waar u bij installatie en controle op moet letten.

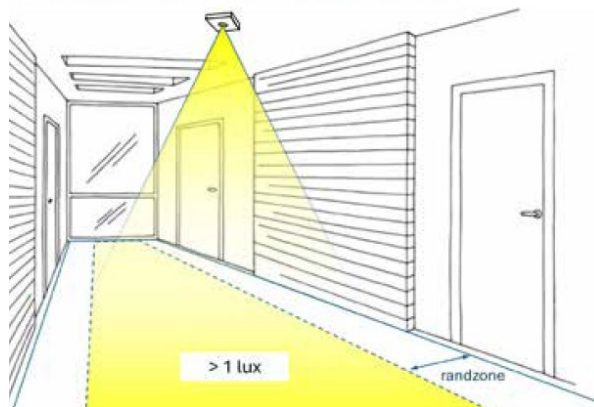
Tabel 1: Overzicht noodverlichting

NOODVERLICHTING				
Nood-evacuatieverlichting			NIEUW	
Vluchtroute verlichting	Anti-paniek verlichting	Verlichting werkplekken verhoogd risico	Specifieke zone-verlichting	Vervangings-verlichting

Vluchtwegverlichting: meer dan 1 lux

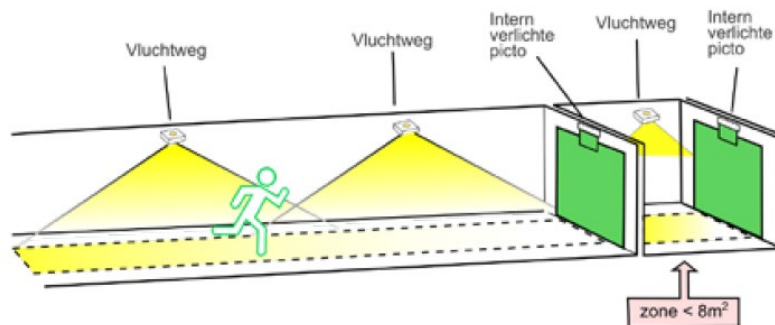
Op de vluchtwegen naar de nooduitgang is 1 lux nodig. Dat gold voorheen alleen voor de centrale as van de vluchtweg en is nu uitgebreid naar de volledige breedte, met uitzondering van een randzone van 0,5 m (of van de vluchtweg bij een vluchtweg smaller dan 2 m).

Figuur 1: Minstens 1 lux op de vloer van de vluchtweg (volledige breedte, behalve randzones).

In een gebied kleiner dan 8m², als een armatuur het vereiste lichtniveau geeft, mag een intern verlicht signalearmatuur gebruikt worden als tweede toestel. In zo'n klein gebied is het dus niet juist om enkel een vluchtweg armatuur en een extern verlicht pictogram te gebruiken.

Figuur 2: Het gebruik van armaturen en verlichte pictogrammen

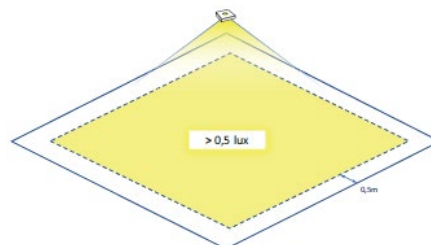
Antipaniekverlichting

EN 1838 vraagt het volgende voor antipaniekverlichting. Om te bepalen of op andere plekken antipaniekverlichting noodzakelijk is, wordt een risicoanalyse aanbevolen;

- ruimtes > 60m²;
- complexe ruimtes: met veel aanwezigen of risico voor struikelen;
- toiletruimtes en kleedkamers: zie volgende paragraaf

Vereisten:

- In nood minstens 0,5 lux. Een randzone van 0,5 m mag uitgesloten worden.

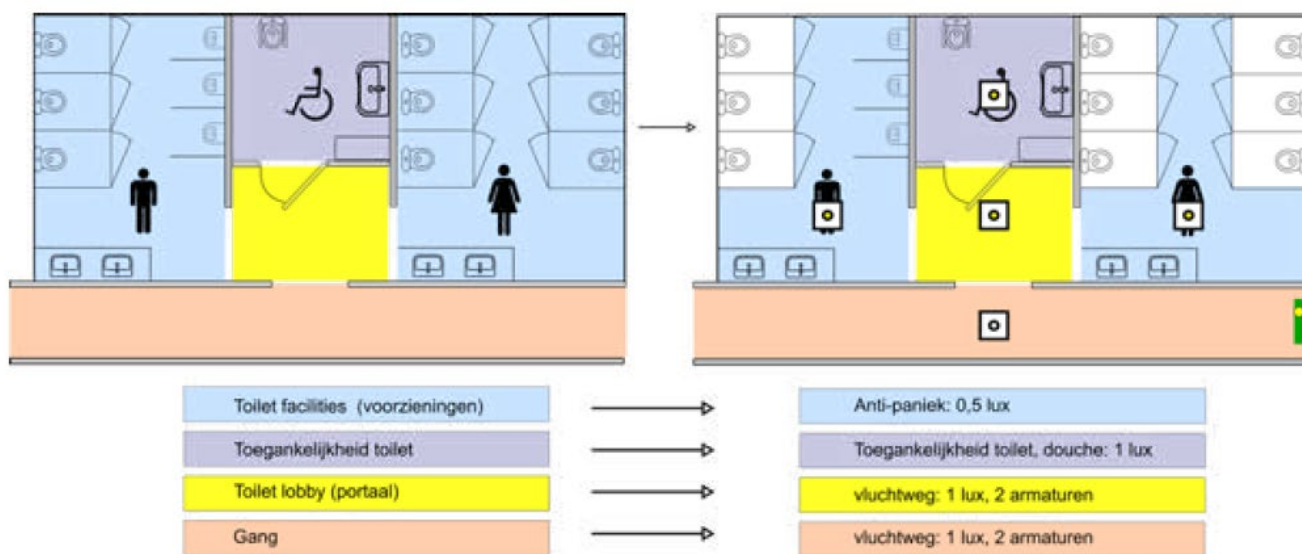
- Minimale autonomie: 1h
- De verlichtingssterkte voor antipaniekverlichting moet voldoende uniform zijn: de verhouding tussen de maximale en minimale verlichtingssterkte moet voldoen aan $E_{max}/E_{min} \leq 40/1$

ANTIPANIEKVERLICHTING: OOK IN TOILETTEN EN KLEEDKAMERS

De nieuwe versie van NBN EN 1838:2024 besteedt bijzondere aandacht aan sanitaire ruimtes, inclusief toiletten en andersvalidentoiletten. Figuur 3 toont hoe de verschillende zones volgens de norm moeten worden uitgerust:

- Toiletvoorzieningen (blauw): ruimtes groter dan 8 m² moeten voorzien zijn van antipaniekverlichting. Minimaal 0,5 lux op de vloer, behalve in de randzone van 0,5 m.
- Rolstoeltoilet of doucheruimte (grijs): hier is minstens 1 lux vereist op de vloer. Voor noodsignalisatie en alarmknoppen geldt de extra eis van 5 lux verticaal, zodat deze altijd goed zichtbaar en bereikbaar blijven.
- Toiletportaal (geel): dit behoort tot de vluchtweg en moet daarom voldoen aan de vereisten van vluchtwegverlichting: minstens 1 lux op de vloer, geleverd door minimaal twee armaturen.
- Gang (oranje): ook deel van de vluchtweg en dus dezelfde eisen: 1 lux, met minstens twee armaturen.

Figuur 3: Toepassing van noodverlichting in verschillende ruimtes

Belangrijk: de tekeningen maken duidelijk dat elk type ruimte zijn eigen verlichtingsniveau heeft. Dit zorgt ervoor dat gebruikers, ook in noodsituaties, veilig de weg vinden en dat kritieke punten (zoals alarmknoppen) altijd goed verlicht zijn.

Overzicht test- en controleverplichtingen

De verantwoordelijke persoon (zie tabel 2) zorgt ervoor dat onderstaande verificaties op regelmatige basis uitgevoerd worden, zoals beschreven in NBN EN 50172.

Tabel 2: Controleverplichtingen noodverlichting

Initiëleel	Dagelijks	Maandelijks	Jaarlijks	5-Jaarlijks
Rondgang	Check centrale batterij indicatieleds	Functietest	Rondgang	Rondgang
Autonomietest			Autonomietest	Autonomietest
Lichtmetingen				Lichtmetingen

Wie is dan verantwoordelijk voor de correcte werking van de noodverlichtingsinstallatie?

- Volgens de Codex Welzijn op het Werk is de werkgever verantwoordelijk om veiligheidsverlichting en signalisatie te voorzien.
- Volgens het KB Basishnormen Brand is de bouwheer, eigenaar of uitbater van een gebouw verantwoordelijk.

In de praktijk is het logisch dat de partij die verantwoordelijk is voor de goede werking van de verlichting van een gebouw, ook verantwoordelijk is voor de noodverlichting.

Meten in de praktijk

Waar moeten we nu mee rekening houden als we de metingen gaan doen in de praktijk?

CONTROLE IN DE DUISTERNIS

- Metingen gebeuren bij voorkeur 's avonds of 's ochtends, zonder daglicht.
- Strooilicht vermijden (gordijnen sluiten, storende lichtbronnen afschermen).
- Indien strooilicht niet te vermijden is: apart meten met de noodverlichting uit, en het resultaat aftrekken van de gemeten waarde.
- Als het minder is dan 5% van het vereiste niveau (0,05 lux) mag het genegeerd worden.

MEETTOESTELLEN

- Luxmeter: Class 2 (CIE TR 231:2019) of Class B (DIN 5032-7:2017), resolutie 0,01 lux, jaarlijks gekalibreerd.
- Loskoppelbare meetcel verplicht → vermijdt schaduw van de operator.
- Luminantiemeter enkel bij betwisting, resolutie 0,1 cd/m².

HOE METEN?

- Normale verlichting uitschakelen.
- Indicatieve meting: snelle check met luxmeter.
- Controlemeting: luxmeter op vloer of oppervlak plaatsen, operator neemt afstand.
- Minstens 10% van de armaturen meten, met een minimum van 2 per compartiment en 2 per bouwlaag.
- Resultaten van controlemetingen moeten in het verslag, indicatieve metingen niet.

VERTICALE METINGEN (5 LUX)

- Luxmeter verticaal tegen object: brandhaspel, handmelder, evacuatieplan of pictogram.
- Waarde geldt zodra ergens op het oppervlak 5 lux wordt gehaald.

OVERZICHT: WAT IS ER ECHT NIEUW IN DE NORMEN?

- Lokale noodverlichting (local area lighting) toegevoegd: voor zones waar mensen niet evacueren bij stroomuitval, bv. woonzorgcentra.
- 1 lux nu over de volledige breedte van de vluchtweg, niet langer enkel de centrale as.
- Extern verlichte pictogrammen: verplicht minimaal 5 lux verticaal.
- Nieuwe eisen voor specifieke ruimtes: generatorruimtes, toiletruimtes, doucheruimtes, zwembaden.
- Verplichte 5-jaarlijkse luxmetingen als onderdeel van beheer.
- Door toevoeging van NBN EN 50172 zijn de onderhouds- en beheerseisen strenger geworden.

VANAF WANNEER GELDEN DE NIEUWE NORMEN?

- NBN EN 1838:2024: van kracht sinds 17 oktober 2024, oude versie ingetrokken.
- NBN EN 50172:2024: overgangsperiode van 3 jaar, oude versie vervalt op 27 mei 2027. Het is aanbevolen nu al de nieuwe versie toe te passen.

Conclusie

De herziening van de noodverlichtingsnormen maakt de praktijk duidelijker en strenger. Voor installateurs betekent dit meer aandacht voor specifieke ruimtes, correcte luxmetingen, en een strikt onderhoudsschema. Wie de nieuwe regels volgt, voorkomt discussie bij keuringen en verzekert dat mensen veilig hun weg vinden in een noodsituatie.

MET DANK AAN

Adriaan Van Nuffel (ETAP Lighting International) voor zijn waardevolle toelichting en bijdragen bij het opstellen van dit overzicht. Ook dank aan Fireforum vzw voor de beschikbaar gestelde documentatie in de Regel van Goed

Vakmanschap Noodverlichting 2025. Tot slot ook een welgemeend dankwoord aan IBE-BIV voor hun ondersteuning.

De informatie in dit artikel is accuraat op moment van publicatie en is gebaseerd op de wetgeving en stand van de technologie op dat moment.
